

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการทดลองใช้แบบจำลองเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาโดยการสำรวจความมั่นใจในการปฏิบัติงานครูเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา และนำผลจากการสำรวจความมั่นใจเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดอบรมครูประจำการ ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะ หน้าที่และงานของครู ตลอดจนการอบรมครู ซึ่งมีทั้งเอกสารภายในประเทศและต่างประเทศ ในที่นี้จะแยกกล่าวเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะของครูจากความคิดเห็นของนักการศึกษา
2. ลักษณะของครูจากผลการวิจัย

ลักษณะของครูจากความคิดเห็นของนักการศึกษา

สุรินทร์ สรสิริ¹ มีความคิดเห็นว่าครูที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ คือ

1. คุณลักษณะดี คือ รูปร่างและหน้าตาดี การแต่งกายเรียบร้อย รู้จักกาลเทศะ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง วาจาคดี พูดได้ถูกต้อง พูดคล่อง พูดได้ชัดถ้อยชัดคำและมีการปรับตัวดี

2. มีศิลป์ในการจัดห้องเรียน ถูกต้องตามหลักวิชา คือจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่เหมาะสม ถูกสุขลักษณะ ใช้อุปกรณ์การสอนให้เกิดประโยชน์ เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้เป็นระเบียบ

¹สุรินทร์ สรสิริ, "ครูคือนั้นเป็นอย่างไร", วิทยาจารย์, 7 (กรกฎาคม, 2515),

3. มีความสัมพันธ์กับนักเรียนดี มีไหวพริบในการทำให้นักเรียนมีความสัมพันธ์ และมีเจตนาที่ดีต่อครู

4. การสอนดี มีการเตรียมการสอน มีความรู้ในเรื่องที่จะสอนและมีวิธีสอนที่ดี

5. มีเจตนาที่ดีต่ออาชีพครู

6. มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง

สาย ภาณุรัตน์² ได้กำหนดคุณสมบัติของครูโรงเรียนประถมศึกษาที่ต้องการ ไว้ 12 ประการ ดังนี้

1. ออกหัวเมืองได้

2. มีความรักอาชีพครู

3. ลักษณะท่าทางดี

4. สุขภาพทางกายดี

5. สุขภาพทางจิตดี

6. มีมนุษยสัมพันธ์ดี

7. มีความรู้วิชาการดี

8. มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน

9. ใจดีและสอนดี

10. มีอุปนิสัยเหมาะสมที่จะเป็นครู

11. มีความประพฤติดี และ

12. รู้ระเบียบปฏิบัติราชการดี

ธนุ แสงศักดิ์³ ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี คล้ายกับ สุรินทร์ สรสิริ

²สาย ภาณุรัตน์, "ครูโรงเรียนประถมศึกษาที่ต้องการ," ประชาศึกษา, 17 (กุมภาพันธ์, 2509), 390 - 397.

³ธนุ แสงศักดิ์, "ครูดี", วิทยาจารย์, 61 (กุมภาพันธ์, 2505), 85 - 100.

และ สาย ภาณุรัตน์ ซึ่งเห็นว่าครูที่จะต้องมีลักษณะ 5 ประการ คือ

1. มีความสัมพันธ์กับนักเรียนดี ครูจะตั้งใจ เอาใจใส่ปัญหาของนักเรียน คอยคอยปัญหาให้กระจ่าง แน่แนว ไม่แสดงอารมณ์รุนแรง ไม่เยาะเย้ย รู้จักระงับอารมณ์ มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา ออกทน วางตัวเหมาะสมกับเด็ก ไม่สนิทสนมเกินไป ไม่ทำให้ขายหน้า รู้จักชมเชย เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินผลการสอนและทัศนคติความคั่งงามของนักเรียน คายเหตุผล

2. มีความรักในอาชีพครู มีส่วนช่วยแนะนำเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนเสมอ หันสมัยต่อความรู้และกิจกรรมของครู เห็นว่าอาชีพนี้ สอนไม่อมภูมิ ร่วมมือสนับสนุนสมาคม- การศึกษาหรือวิชาที่สนใจ ทำหน้าที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ มีความสามารถในอาชีพ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน

3. มีจรรยาครู ไม่แพร่ข่าวลือ ชื่อสัตย์ต่ออาชีพ ไม่ขโมยผลงานของคนอื่น ไม่ให้ร้ายผู้อื่น มีมารยาทในการติดต่อกับราชการตามลำดับสายงาน ไม่อ้างอิงศาสนา ทำให้ ศาสนาอื่นเสียหาย ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ รักษาความลับของนักเรียน ไม่โฆษณาชวนเชื่อ ไม่นำผู้อื่นมาฉ้อโกงให้นักเรียนฟัง ไม่เรียกร้องเงินเค็อนเพื่อตนเอง ไม่ควรทำงานน้อยสม ราคาจ้าง ไม่สมัครงานตำแหน่งอื่นที่มีครูประจำการอยู่แล้ว ไม่ใช้อิทธิพลส่วนตัวในทาง ราชการและปฏิบัติตามสัญญาที่ทำไว้กับทางราชการอย่างเคร่งครัด

4. คุณสมบัตส่วนตัวดี มีความซื่อตรง เชื่อมั่นในตัวเอง มีความคิดริเริ่ม กระตือรือร้น คิดปรับปรุงโรงเรียน เป็นกันเองกับนักเรียน รู้จักอ่อนหนักอ่อนเบา มีน้ำใสใจจริง สุภาพ อ่อนโยน สุขภาพดี รู้จักร่วมมือ ไม่ทำกิริยาอาการอันน่ารำคาญ พุคซัดแต่ไม่ ตะโกน ทรงค่อเวลา ให้คะแนนเที่ยงตรง เข้าใจกฎระเบียบและปฏิบัติโดยเคร่งครัด รู้จัก รักษากลิ่นปากและกลิ่นตัว

5. มีรูปร่างท่าทางดี มีใบหน้าสะอาด ตัดผมเรียบร้อย สุภาพ โทนทวนคเตรา เรียบร้อย เสื้อผ้าสะอาดเรียบร้อย รองเท้าขัดมัน สะอาด สวมเสื้อผ้าเหมาะสมกับกาล- เทศะ รักษาท่าทางให้สง่างาม ไม่สูบบุหรี่ หรือเคี้ยวหมากฝรั่งหรืออาหารระหว่างสอน รักษานิ้วมือ เล็บให้สะอาดอยู่เสมอ รักษาฟันให้สะอาด แต่งกายสุภาพ รูปร่างสี่สันเหมาะสม กับการเป็นครู

พจน์ น้อยแสงศรี⁴ ได้พูดถึงคุณสมบัติของครูที่ดีว่า ครูควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. คุณสมบัติส่วนตัว ครูที่ดีต้องตื่นตัว จริงใจต่อบุคคล เข้าใจ เข้าใจได้ ใจบุญ สะอาด ให้ความร่วมมือดี กล้าหาญ เป็นประชาธิปไตย รู้จักกาล-เทศะ สง่าผ่าเผย ยุติธรรม วาเริง ใจกว้าง ซื่อสัตย์ สุจริต สุภาพเรียบร้อย ซื่อเสียงดี เปิดเผย มองโลกในแง่ดี อุดหนุน รักความก้าวหน้า มีศีลธรรมจรรยา ตรงไปตรงมา มีความรู้สึกไว เข้าใจแลเห็นอก-เห็นใจผู้อื่น และพูดจริงทำจริงเสมอ เด็กเล็กต้องการครูที่ให้ความอบอุ่น สุภาพอ่อนโยน และมีลักษณะเหมือนแม่ รักเด็ก

2. คุณสมบัติของครูที่เด็กชอบ คือ ให้ความช่วยเหลือนักเรียนในเวลาสันทัดมีความ วาเริง มีอารมณ์ขัน เป็นกันเองกับเด็ก มีความยุติธรรม และเห็นอกเห็นใจและเข้าใจ เด็ก ตรงข้ามเด็กจะไม่ชอบครูที่พูดจาไม่สุภาพละ คร่ำครวญ ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความป่าเถื่อน ใช้วาจาจากกลาง เสียคตแห่ง หยาบคาย ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ก่อ สวัสดิ-พานิชย์⁵ นอกจากนั้น ก่อ สวัสดิพานิชย์ ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่เด็กชอบมากที่สุด คือ มีความเมตตา และเอาใจใส่ต่อเด็กนักเรียนเป็นรายบุคคล ประพฤติคนเหมาะสมและสม่ำเสมอ รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว รู้จักยกย่อง ชมเชยเมื่อเด็กทำดี มีสมรรถภาพในการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง

สมบูรณ์ ขวัญยืน⁶ และ อรสา กุมารี่ ปุกหุต⁷ ได้กล่าวถึงครูที่บุคคลประเภทต่าง ๆ ต้องการ ดังนี้ ชาวบ้านต้องการครูที่ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและแก่ตัวชาวบ้านเอง มีน้ำใจ

003570

⁴พจน์ น้อยแสงศรี, "ครูที่เด็กจำไม่ลืม", ศูนย์ศึกษา, 17 (มีนาคม - เมษายน, 2513), 30 - 34.

⁵ก่ สวัสดิพานิชย์, คู่มือสอบวิชาครู พ.กศ., (พระนคร : อักษรเจริญทัศน์, 2506), หน้า 154.

⁶สมบูรณ์ ขวัญยืน, "ครูที่เราต้องการ", มิตรครู, 24 (ธันวาคม, 2512), 5.

⁷อรสา กุมารี่ ปุกหุต, "ครูที่เด็กต้องการ", วิทยาสาร, 41 (พฤศจิกายน, 2514),

ก่อชาวบ้าน เข้าไหนเข้าได้ ไม่ถือตัว กระทบทำให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน สนใจในศาสนกิจ
 ผู้บริหารการศึกษาต้องการครูที่มีความรู้ทั้งวิชาชีพและความรู้พิเศษทั่ว ๆ ไป มีความคิด-
 ริเริ่มสูง ดำรงตนให้เป็นแบบฉบับของครูที่ดีทั่วไป คือมีความขยันขันแข็ง มีเศรษฐกิจดี
 แต่งกายเหมาะสม ประพฤติดี สุภาพเรียบร้อย มีเหตุผล เป็นมิตรกับคนทั่วไป มีน้ำใจเป็น
 ประชาธิปไตย คือมีความเคารพซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือ ประสานงานและแบ่งงานกันทำ
 มีความเชื่อวิธีการแห่งปัญญา รู้จักรักศักดิ์ศรีของความเป็นครู มีความสามัคคีปรองดองกัน
 และรู้จักระเบียบแบบแผนของทางราชการ เค็ดต้องการครูที่สอนดี สอนเก่ง เข้าใจง่าย
 สอนด้วยความรู้ที่กว้างขวาง เห็นอกเห็นใจนักเรียน เป็นกันเองกับเด็ก มีอารมณ์ขัน นักเรียน
 ต้องการให้ครูเป็นประจักษ์พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักเรียนต้องการความรัก ความเอาใจใส่และ
 ความเห็นอกเห็นใจจากครู ต้องการความยุติธรรมจากครู ต้องการครูที่มีความรู้ มีอารมณ์ดี
 หน้าตาเบิกบานอยู่เสมอ มองโลกในแง่ดี มีเหตุผล และมีความรับผิดชอบในหน้าที่และฐานะ
 ของตนเอง

เทพ การะเกด⁸ ได้สรุปผลจากการค้นคว้าว่าครูที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะ ส่วนทั่วและ
 ปฏิบัติดังนี้

1. มีบุคลิกภาพดี
2. ศึกษาความชำนาญรอบด้าน
3. กระตือรือร้นในการทำงาน
4. เป็นผู้นำที่ดี
5. มีจริยธรรมสูง
6. ดำรงตนอยู่ในอันที่เหมาะสม
7. เชื่อมั่นในคุณค่าของงาน
8. รอบรู้วิถีทางของงาน
9. ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

⁸ เทพ การะเกด, "สมบัติครู," ประชาศึกษา, 14 (สิงหาคม, 2505), 46 - 50.

10. มีศรัทธาในการสั่งสอนอบรม
11. ใช้จิตวิทยาในการสอน
12. ศึกษาเด็กให้เข้าใจ
13. พร้อมทั้งจะรับคำแนะนำและไม่หาความรู้
14. พร้อมทั้งจะรับแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้
15. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
16. ประเมินผลงาน

ในทางพุทธศาสนาได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สอนหรือครูไว้ 7 ประการ⁹ คือ

1. ปิโย คือ ทำตนให้เป็นที่รัก
2. ครุ คือ ทำตนให้เป็นที่เคารพ
3. ภาวะปิโย คือ วางตนให้น่าสรรเสริญ
4. วทศา คือ หมั่นฝึกสอน
5. วจนถ ขโม คือ รับฟังคำทักท้วงของผู้อื่น
6. คมกีร กตศา คือ สอนด้วยความสุ่มลึกซึ้ง
7. โนนถ ฐาเน นิโยชเย คือ ไม่แนะนำไปในทางที่ไม่ควร

สหพันธ์อาชีพครูแห่งโลก¹⁰ ได้ลำดับคุณสมบัติที่ดีและเหมาะสมของครูไว้ดังต่อไปนี้

1. ครูควรเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจธรรมชาติและจิตใจของมนุษย์เป็นอย่างดี
2. ครูควรมีลักษณะ ริเริ่ม รับผิดชอบ มีอารมณ์ขัน ขยัน เสียสละ
3. ครูควรเป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะพูด อธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁹เจื้อ สตะเวทิน, "ผู้สอน", จันทร์เกษม, 97 (พฤศจิกายน - ธันวาคม, 2516), 13 - 15.

¹⁰อารักษ์ กาญจนพิทักษ์, "การจัดและบริหารโรงเรียน", วารสารวิสามัญศึกษา, 6 (กรกฎาคม - สิงหาคม, 2512), 19.

ได้โดยแจ่มแจ้งชัดเจน

4. ครูควรมีสภาพทั้งทางกายและจิตใจดี
5. ครูควรมีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นเป็นอย่างดี
6. ครูควรมีบุคลิกภาพทางอารมณ์และสามัญสำนึก
7. ครูควรมีความรู้ในวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี
8. ครูควรมีลักษณะที่น่าคบ และมีท่าทางที่น่านับถือ
9. ครูควรมีความสามารถที่จะปฏิบัติตามที่ตนสอน มีขันติธรรมและอดทน

ชัยรัตน์ พุทธิชาติ¹¹ ให้ความเห็นว่า การที่ครูจะสอนให้เด็กมีความรู้ดี มีความประพฤติดีตามที่ครูปรารถนานั้น ครูจะต้องพยายามทำความเข้าใจเด็ก จำชื่อเด็กที่จะสอนให้ดีที่สุด ลึกซึ้งที่สุด ละเอียดละเอียดที่สุด ซึ่งรวมไปถึงพื้นฐานทางครอบครัว โรคภัยไข้เจ็บ สภาวะจิตของเด็กและความต้องการของเด็ก

ในด้านการสอน สุภาพ วาดเขียน¹² ได้เสนอแนวทางสำหรับครูใหม่พึงยึดถือและปฏิบัติด้านความรู้ เพื่อให้ได้ปฏิบัติการสอนให้ได้ผลดี ดังนี้

1. ผู้สอนจะต้องมีความรู้ มีพื้นฐานความรู้ในด้านวิชาการหรือความรู้ในเรื่องที่จะสอนเป็นอย่างดี
2. รู้จักกำหนดขอบเขตของวิชาที่จะสอน
3. เข้าใจในพื้นฐานและความสามารถ สติปัญญาและความต้องการของผู้รับการสอน
4. รู้จักวางแผนและเตรียมการสอน
5. พยายามหาหนทางให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ พร้อมกับปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมกับการสอน

11. ชัยรัตน์ พุทธิชาติ, "การรู้จักเด็ก", มิตรครู, 19 (ตุลาคม, 2516), 20.

12. สุภาพ วาดเขียน, "หาอย่างไรครูใหม่จึงจะสอนได้ดี", ศูนย์ศึกษา, 12 (มีนาคม, 2508), 6.



สุรางค์ จันทน์เอม¹³ ได้กล่าวถึงเทคนิคที่ดีในการสอนของครู ดังนี้คือ ทบทวน ความรู้ของนักเรียนก่อนสอน ตรงต่อเวลาในการสอน ใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธี รู้จักใช้ อุปกรณ์การสอน ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง วางแผนสำหรับการสอนอย่างละเอียด ให้การบ้าน สม่่าเสมอพอเหมาะกับนักเรียน รู้จักออกข้อทดสอบ ใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ ในการวัดผล มีความกระตือรือร้น สนใจและตื่นตัวอยู่เสมอ ภายทอคและอธิบายข้อเท็จจริงได้อย่างกระจ่าง แจ่ม กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและสอนให้นักเรียนรู้จักคิดอยู่เสมอ

พัฒน์ น้อยแสงศรี¹⁴ ได้กล่าวถึงการสอนอีก เช่นกันว่า การสอนเป็นทั้งศาสตร์และ ศิลป์ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพที่สุดนั้นครูจะต้องมีการเตรียมพร้อมอย่างดี สิ่งหนึ่งที่ครู ควรรู้คือแผนงานในการสอน ซึ่งมีหลักสำคัญ 4 ประการคือ

1. วางจุดมุ่งหมายในการสอน หรือวางความมุ่งหมายที่เป็นเชิงพฤติกรรม
2. มีการสำรวจตรวจสอบพื้นฐานของนักเรียนก่อน
3. ลงมือทำการสอน
4. สร้างวิธีการประเมินผล

อาคม จันทรสุนทร¹⁵ ได้กล่าวว่า ผู้ที่เป็นครูต้องรู้หน้าที่และงานของครูเป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย งานธุรการ เช่น ทำบัญชีเรียกชื่อ ทำสมุดประจำชั้น ทำสมุดประจำตัวนักเรียน ทำ ท.2ก. งานปกครองชั้นเรียน และงานจัดชั้นเรียน

¹³สุรางค์ จันทน์เอม, "ข้อเสนอแนะการปรับปรุงตัวครูและการสอน," มิตรครู, 8 (มีนาคม, 2509), 15.

¹⁴พัฒน์ น้อยแสงศรี, "ระเบียบการสอนทั่วไป," มิตรครู, 21 (กุมภาพันธ์, 2518), 26.

¹⁵อาคม จันทรสุนทร, "งานของเราครูประจำชั้น", มิตรครู, 19 (กันยายน, 2516), 15.

สำหรับความคิดเห็นของชาวต่างประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดีเท่าที่พอจะยกตัวอย่างให้เห็นมีดังนี้

จอห์น เอฟ โอลเลส¹⁶ (John F. Ohles) มีความคิดเห็นว่านักเรียนชอบครูที่เป็นมิตร ให้ความช่วยเหลือนักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองชอบครูที่ทำงานเก่ง ฉลาด และเอาใจใส่ดูแลเด็กเสมอ ผู้บริหารชอบครูที่ทำงาน ไม่นั่งเมื่อทำงานหนัก คณะกรรมการบริหารชอบครูที่ไม่มีอันตราย ชอบครูที่มีความรู้ดี มั่นคง และเงินเดือนถูก

จี วุสเลย์ วอชเบอร์น¹⁷ (G. Woseley Washburne) กล่าวว่า ครูเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาทุกระดับ ดังนั้นครูจึงต้องเป็นผู้ที่มีการศึกษาคดี มีวาจาดี มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีความรู้วิชาครู รู้วิธีสอนแบบต่าง ๆ จิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก รู้ว่าเด็กแต่ละคนมีประสบการณ์และความสนใจต่างกัน รู้จักจัดแปลงสภาพในห้องเรียนให้เหมาะสม รู้ความต้องการและความสามารถของเด็กและรู้หลักประชาธิปไตย

เรมอนด์ เอช แฮร์ริสัน และ ลอเรนซ์ อี โกวิน¹⁸ (Raymond H. Harrison and Lawrence E. Gowin) มีความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี สรุปได้คือ ครูควรเป็นนักประชาธิปไตย สามารถเป็นผู้นำทางประชาธิปไตย ใจดี มีอารมณ์ขัน มีความยุติธรรมในค่านการสอน วางแผนการสอนได้ดี สอนเด็กให้รู้จักรับผิดชอบ สอนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ให้รู้จักรับผิดชอบร่วมกิจกรรรมต่าง ๆ จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับความต้องการและความสนใจของเด็ก

¹⁶John F. Ohles, Introduction to Teaching, (New York : Raudom House, Inc., C. 1970), pp. 38 - 39.

¹⁷G. Woseley Washburne, What is Progressive Education ? (New York : The John Day Company, 1952), pp. 82 - 83.

¹⁸Raymond H. Harrison, and Lawrence E. Gowin, The Elementary Teacher in Action, (San Francisco:Wadworth Publishing Co., Inc., 1958), pp. 44 - 48.

ค.ศ. 1969 สหประชาชาติแห่งแอฟริกา ได้สร้างหลักเกณฑ์ในการวัดความสามารถของครูในโครงการเตรียมครูสำหรับการสอนระดับกลาง ต่อมาในปี 1970 สำนักงานการศึกษาแห่งแอฟริกา ร่วมกับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยพลอร์กา¹⁹ ได้ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือดังกล่าว เพื่อนำไปใช้วัดคุณลักษณะของครู 54 รายการ คุณลักษณะที่จะวัด แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. ด้านบุคลิกภาพ
2. ด้านความเข้าใจ
3. ด้านทักษะในการสอน

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย สรุปผลการวิจัยถึงลักษณะที่ครูพึงมี ดังนี้

ด้านบุคลิกภาพ

1. มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความมั่นคงทางอารมณ์
2. รักเด็ก มีความเข้าใจตนเอง และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก
3. ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. สามารถติดต่อและทำงานร่วมกับผู้อื่น
5. ตั้งใจและอุทิศเวลาเพื่อการศึกษาและการเรียนของเด็กทั้งในและนอกห้องเรียน

ด้านความเข้าใจ

1. เข้าใจกระบวนการเรียนการสอน เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ ความเป็นผู้นำ กระบวนการกลุ่ม
2. เข้าใจระบบการจัดการศึกษา

¹⁹Gordon Lawrence, "Measuring Teacher Competence for the Middle School," The National Elementary Principal, Vol. 51 (November, 1971), pp. 60 - 66.

3. เข้าใจความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มโรงเรียน
4. เข้าใจวิธีการวัดและปรับปรุงหลักสูตร รวมทั้งการสอนด้วย

ลักษณะของการสอน

1. มีเทคนิคในการแนะแนว
2. ใช้สื่อทัศนูปกรณ์เป็น
3. มีเทคนิคในการศึกษาค้นคว้า
4. รู้ปัญหาของเด็ก
5. พักชะในการแก้ปัญหา
6. รู้จักสร้างและใช้จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
7. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้นำ
8. ส่งเสริมให้นักเรียนคิดสนใจและประเมินผลตนเอง
9. ฝึกให้นักเรียนหาความรู้ด้วยตนเอง

ลักษณะ ของครูจากผลงานการวิจัย

พ.ศ. 2511 ล้อม ไชยศรี²⁰ ได้สำรวจลักษณะครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนชายมัธยมต้น โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย พบว่า ประมาณร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด ชอบครูที่พูดจาสุภาพและเห็นว่าครูควรจะได้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนทุกกรณี เช่น ความประพฤติ ความมีระเบียบวินัย ความสะอาดเรียบร้อย แต่งกายเรียบร้อย มีอารมณ์แจ่มใสร่าเริง สุขุม เยือกเย็น มีสุขภาพสมบูรณ์ ใจดี และเข้มงวดบางครั้งบางคราว เมื่อนักเรียนกระทำ

²⁰ ล้อม ไชยศรี, "ลักษณะครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนชายมัธยมต้น โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย ปีการศึกษา 2510," (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511), หน้า 36.

วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยของโรงเรียน ครูควรรักเพื่อนและคาบโทษไว้ก่อน ลักษณะที่นักเรียนไม่ชอบคือ ลักษณะที่ชอบดูค่า ชมขู่มังคัมและลงโทษ

มัตถนา ปิยะยาคา²¹ ได้ทำการสำรวจลักษณะของครู โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูในจังหวัดพระนครและธนบุรี จำนวน 1,406 คน ปรากฏว่าลักษณะของครูที่ดีมีดังนี้

1. การสอนดี
2. มีเหตุผลเป็นประชาธิปไตย
3. มีความเมตตาากรุณา
4. ให้ความสำคัญปรึกษา แนะนำนักเรียน
5. มีความยุติธรรม ซื่อตรง
6. มีบุคลิกภาพดี
7. มีสัมพันธอันดีกับนักเรียน
8. ส่งเสริมให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยนักเรียน
9. ให้ความช่วยเหลือนักเรียน

พ.ศ. 2515 พรพิมล เพ็งศรีทอง²² ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครูกับนักวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ครูทั่วไปเป็นผู้ที่มีความรู้ หนักแน่นศึกษาหาความรู้ ปรับปรุงวิธีเรียนให้ดีขึ้น เข้าสังคมได้ดี มีอารมณ์มั่นคง และร่าเริงแจ่มใส สามารถควบคุมตนเองได้ดี มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน มีความรับผิดชอบ มีความอดทน มีความมั่นคงสม่ำเสมอ

²¹มัตถนา ปิยะยาคา, " การสำรวจคุณลักษณะ ของครูในจังหวัดพระนครและธนบุรี," (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515), หน้า 93.

²²พรพิมล เพ็งศรีทอง, " การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครูกับนักวิทยาศาสตร์," (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515), หน้า 147.

มีเหตุผล มีความเชื่อถือได้ มีความสุภาพอ่อนโยน ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ ไม่หลีกงาน และ รักเด็ก

ไพจิตร ชยวงกูร²³ ได้สำรวจทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีทัศนคติฝึกสอน เมื่อปี พ.ศ. 2509 ปรากฏว่านักเรียนชอบนิสติกฝึกสอนที่มีกิริยาท่าทางสุภาพเรียบร้อย แต่งกายสุภาพสมเป็นอาจารย์ พுகจาไฟเราะอ่อนหวาน ให้โอกาสนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการสอน ใจดี มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือนักเรียนด้วยดีทุกด้าน พுகเสียงชัดเจนในเวลาสอน

คณิง จันทวงศ์²⁴ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของครูที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครู โดยการสอบถามครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยตอนหนึ่งพบว่า ครูใหญ่ต้องการครูที่มีความรู้ ความสามารถในวิชาพิเศษ เช่น เกษตรกรรม พละนันทน์และศิลปศึกษา เพื่อช่วยกิจกรรมของชุมชน

พ.ศ. 2518 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา²⁵ ได้วิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่สังคมต้องการ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูไม่ควรเล่นการพนัน ครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนตลอดเวลา วางตัวเป็นกันเองกับนักเรียน มีมารยาทเรียบร้อย ครูจะต้องมีความรู้วิชาอื่น ๆ นอกเหนือจากวิชาที่สอน ในคํานการสอนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

²³ม.ล.ไพจิตร ชยวงกูร, "การสำรวจทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีทัศนคติฝึกสอน," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509), หน้า 36.

²⁴คณิง จันทวงศ์, "ความคิดเห็นของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของครูที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครู," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 86 - 88.

²⁵วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ, (กรุงเทพมหานคร : 2518), หน้า 23.

ชอบครูที่สอนให้เด็กเข้าใจและสนใจ สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูควรวางเวลากวดขัน ไม่ปล่อยให้ละเลยต่อการที่นักเรียนทำผิดระเบียบ ครูควรอบรมความประพฤติของนักเรียนโดยสอดแทรกในชั่วโมงสอน ทว่าโทษนักเรียนสมเหตุสมผล ครูควรให้ความสนิทสนมกับเด็ก ให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กประสบปัญหา ครูควรมีเสียงพูดชัดเจน แจ่มใส แต่งกายเรียบร้อย ใช้คำพูดไพเราะเสมอ ครูมีอารมณ์ขันบ้างโอกาส มีสุขภาพดี ทั้งร่างกายและจิตใจ มีลักษณะเป็นผู้นำ

พ.ศ. 2518 กรมการฝึกหัดครู²⁶ ได้วิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี จากกลุ่มตัวอย่าง 6 ประเภท คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ครูหรือศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งอยู่ในจังหวัดที่มีวิทยาลัยครูและจังหวัดใกล้เคียงกับวิทยาลัยครูนั้น ๆ โดยถือเอาจังหวัดที่มีวิทยาลัยครูเป็นศูนย์กลาง 12 วิทยาลัย ใน 3 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผลการวิจัยสรุปลักษณะของครูที่ดีได้ดังนี้

1. มีคุณธรรมและความประพฤติดี
2. มีความรู้ด้านวิชาการ มีความรู้ที่ตามหลักสูตรที่สอน การแนะแนวและการปกครอง
3. ชอบคนกว่าและหาความรู้ใหม่ ๆ มาสอน
4. มีความยุติธรรม
5. มีบุคลิกลักษณะดี
6. แต่งกายสุภาพ สะอาด เหมาะสม
7. ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่
8. มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตดี
9. มีมนุษยสัมพันธ์ดี

²⁶ กรมการฝึกหัดครู, รายการการวิจัย คุณลักษณะของครูที่ดี (กรุงเทพมหานคร : 2518), หน้า 80, (อค์สำเนา).

ค.ศ. 1947 ปอล วิทตี²⁷ (Paul Witty) ได้วิเคราะห์ลักษณะของครูที่ดี จากจดหมายของนักเรียนชั้นประถมฯ และมีข้อมา จำนวน 12,000 ฉบับ พบว่าครูที่ดีมี ลักษณะสำคัญที่สุด 12 ประการ คือ

1. มีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย
2. มีความกรุณาและสนใจเด็กเป็นรายบุคคล
3. อ่อนน้อม
4. มีความสนใจกว้างขวาง
5. สักขะท่าทางดี
6. ยุติธรรม ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก
7. มีอารมณ์ขัน
8. มีความประพฤติดีคงเส้นคงวา
9. สนใจในปัญหาของเด็ก
10. รู้จักยืดหยุ่น
11. รู้จักยอมรับและยกย่อง
12. นำวิธีแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาสอน

ค.ศ. 1956 โรเบิร์ต อาร์ คาร์ค และ อี ซี ซี เอสตราบรูก²⁸ (Robert R. Karch and E.C.E. Strabook) ได้ทำการวิเคราะห์งาน (Job Analysis) ผลของการวิเคราะห์พบว่า คุณลักษณะที่ดีของครูมี 5 ประการ คือ ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ด้านการสอน ด้านศีลธรรมจรรยา ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ด้านลักษณะท่าทาง ครูที่ดีต้องสนใจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁷Paul Witty, "An Analysis of the Personality Traits of the Effective Teacher," Journal of Educational Research, 4 (1947), 622 - 71.

²⁸Robert R. Karch and E. C. E. Strabrook, 250 Teaching Techniques, (Milwaukee : The Bruce Publishing Co., 1956), pp.120-131.

และพยายามที่จะเข้าใจปัญหาของนักเรียน ตอบปัญหาทุกปัญหา อย่าให้เรื่องส่วนตัวมา มีอิทธิพลกับทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน พยายามขจัดเรื่องยุ่งยากและอุปสรรคต่าง ๆ พยายามควบคุมอยู่ตลอดเวลา มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ใจคอหนักแน่นเมื่อนักเรียนถามปัญหา หรือเมื่อตนเองไม่สามารถตอบได้ ไม่สนใจนักเรียนเพียงคนเดียวคนหนึ่ง ไม่สนับสนุนนักเรียนมากเกินไป ไม่ทำให้นักเรียนอับอาย ชมเชยนักเรียนเมื่อทำงานได้ผลก้าวหน้า ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและเมื่อนักเรียนทำผิด มีการตักเตือนลงโทษด้วยความมีเหตุผล

ค.ศ. 1948 เดวิด เจ. ไรอัน และคณะ²⁹ (David G. Ryans and Others) ได้เริ่มศึกษาองค์ประกอบของครูทั้งหมด 5 ด้าน คือ

1. ด้านพฤติกรรมในชั้นเรียน พบว่าครูที่ดีมีลักษณะ 3 ประการคือ
 - 1.1 ให้ความอบอุ่น มีความเข้าใจและมีความเป็นมิตร
 - 1.2 มีความรับผิดชอบ ทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผน
 - 1.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. ด้านทัศนคติ พบว่าครูที่ดีมีลักษณะ ดังนี้
 - 2.1 สนใจในความคิดเห็นของนักเรียน
 - 2.2 สนใจความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยในชั้นเรียน
 - 2.3 สนใจความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้อื่น
3. ด้านทัศนคติต่อการศึกษา ครูที่ดีถือเอาการเรียนเป็นศูนย์กลาง
4. ด้านความสามารถทางภาษา ครูที่ดีนั้นมีความเข้าใจภาษาพูดและพูดได้
5. ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ครูที่ดีนั้นมึอารมณ์มั่นคงสม่ำเสมอและปรับตัวได้ดี

²⁹ David G. Ryans and Others, Characteristics of Teachers, (Washington D.C. : American Council on Education, 1970), p. 82.

พ.ศ. 2518 นั้นหนา ต้นศิริ³⁰ ได้วิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรีเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา ผลปรากฏว่าผู้บริหารการศึกษาเห็นว่า ครูประถมศึกษาที่ดี ควรจะมีความรู้ ทักษะ ทศนคติ หน้าที่และงานครูดังนี้

1. ความรู้ของครู

1.1 ความรู้วิชาสามัญ ความรู้ที่จำเป็นมากที่สุด ได้แก่

- ความรู้เกี่ยวกับลักษณะ โครงสร้างพื้นฐานของภาษาไทย
- การสงวนทรัพย์สินกรรรมชาติ
- ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน
- ชาวและเหตุการณ์ปัจจุบัน

1.2 ความรู้วิชาครูที่จำเป็นมากที่สุด ได้แก่

- ความรู้เกี่ยวกับการจัดห้องเรียน
- การจัดตารางสอน
- จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
- เนื้อหาสาระของหลักสูตร
- ขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปจัดทำบันทึกการสอน
- วิธีสร้างแรงจูงใจ
- จิตวิทยาเกี่ยวกับเด็ก
- การเลือกใช้กิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกัน
- วิธีสร้างอุปกรณ์ง่าย ๆ

³⁰นั้นหนา ต้นศิริ, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรีเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 47-53.

2. ทักษะในการสอนที่จำเป็นมากที่สุดได้แก่

- เตรียมการสอน และทำบันทึกการสอน
- พูดจาชัดเจน ฟังเข้าใจง่าย
- ตรวจงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่รู้

3. ทศนคติของครู

- ซынและตื่นตัวทางวิชาการ เสมอ
- มีความยุติธรรม
- มีระเบียบวินัย
- มีความรับผิดชอบ
- ตรงต่อเวลา
- มนุษย์สัมพันธ์ดี
- ซื่อสัตย์
- กิริยาวาจาสุภาพ อ่อนโยน ยิ้มแย้ม

4. หน้าที่และงานของครู

- เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน
- ตรวจสมุดงานของนักเรียน
- ประสานงานกับครูใหญ่และเพื่อนร่วมงาน
- ปกครองนักเรียน
- รู้และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน
- จัดทำรายงานผลการเรียน
- การจัดอุปกรณ์และเอกสารให้เป็นระเบียบ

ในปีเดียวกัน นิภา เพชรสม³¹ ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูประจำการและ นักศึกษาวิทยาลัยครูในจังหวัดราชบุรีเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และ เกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 หมวด เช่นกัน คือ หมวดความรู้ ทักษะในการสอน ทักษะคติของครู หน้าที่และงานของครู ความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นว่าครูควรจะมีความรู้ในเรื่องสาเหตุและผล ของเรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ ชนิดประโยชน์ โทษ และการป้องกันยาเสพติด ความ ก้าวหน้าใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ คำนวณวิชาครู ควรจะช่วยเหลือแนะนำครูใหม่ได้ ศึกษา สาเหตุความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อแก้ไข และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ตามสมควร ในด้านทักษะ ครูอาจจะสามารถจัดลำดับเนื้อหาวิชาที่จะสอนได้อย่างเหมาะสม ศึกษาเพิ่มเติม ในวิชาที่จะสอนอยู่เสมอ ใช้คำพูดได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน ใช้ภาษาในการสื่อความ- หมายได้อย่างถูกต้องทั้งการพูด การเขียน การอธิบาย และการถ่ายทอดความรู้ ในด้านทัศนคติ ครูควรจะขยันและกระตือรือร้นในการทำงาน มีวาจาสุภาพเป็นมิตร มีใจเมตตาแก่นักเรียน ทุกคน เสียสละให้เกียรติแก่ผู้อื่น ส่วนด้านหน้าที่และงานครู ครูควรทำบัญชีเรียกชื่อได้ มี การเตรียมการสอน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและคนทั่วไป

ระคม บุญเรือง³² ได้วิจัยเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และ เกณฑ์มาตรฐานของครูประถม- ศึกษาอีกเช่นกัน โดยสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองในจังหวัดอุตรดิตถ์ นักเรียน ส่วนมากเห็นว่า ครูควรมีความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาครูมากที่สุดในเรื่อง เกี่ยวกับพิธีการทาง ศาสนา การร้องเพลงไทยเดิม หรือเพลงไทยสากล เกษตรกรรม เป็นต้น พื้นฐานทาง ครอบครัวยุวของ เด็ก ในด้านทักษะในการสอนครูควรจะสามารถอธิบายได้แจ่มแจ้งชัดเจน สร้าง

³¹ นิภา เพชรสม, "ความคิดเห็นของครูประจำการและนักศึกษาวิทยาลัยครูในจังหวัด ราชบุรีเกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่และ เกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร- มหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 66-68.

³² ระคม บุญเรือง, "ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองในจังหวัดอุตรดิตถ์เกี่ยวกับ ขอบเขต หน้าที่และ เกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนก- วิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า ๑-๓.

บรรยาการทำให้เป็นกันเองกับนักเรียน ใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม และสามารถอธิบายได้แจ่มแจ้งชัดเจน สร้างบรรยาการให้เป็นกันเองกับนักเรียน ใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างฉลาด ครูควรมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับไม่ชอบขมามุข มีความยุติธรรม ชอบสอน รู้จักควบคุมอารมณ์ และครูควรจะทำหน้าที่ของครูได้ คือ เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน รู้และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน จัดเก็บเอกสาร อุปกรณ์การสอน เข้าหมวดหมู่ และตรวจสอบสมุดทำงานของนักเรียน ส่วนผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่า ครูควรจรรู้จักหลักและวิธีการแนะแนว พิธีการทางศาสนา เกษตรกรรมเบื้องต้น สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำชื่อนักเรียนได้ นำนันทนาการประกอบ การสอนได้ มีความสามัคคี แต่งกายเหมาะสม เป็นกันเอง ยุติธรรม ทำสมุทราญงานประจำตัวนักเรียน ดูแลช่วยเหลือเมื่อนักเรียนเจ็บป่วย และร่วมกิจกรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดี

จากรายงานการวิจัยของกรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา-
แห่งชาติ³³ เรื่อง การติดตามผลการฝึกหัดครู พอสรุปได้ดังนี้

ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตรฝึกหัดครู

ครูประจำการที่เรียนสำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา
ชั้นสูงจากวิทยาลัยครูและยังไม่ได้ศึกษาต่อเพิ่มเติมได้สรุปว่า

1. ความรู้ความสามารถในวิชาการศึกษาไม่พอเพียงต่องานที่ได้รับมอบหมายในปัจจุบัน
2. รายวิชาที่เป็นประโยชน์มาก ได้แก่ จิตวิทยาการศึกษา หลักการสอน พัฒนาการเด็ก ภาษาไทย สังคมศึกษา
3. รายวิชาที่เป็นประโยชน์น้อย ได้แก่ บรรณารักษศาสตร์ คหกรรม-ศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ลูกเสือ อนุสาชาค

³³กรมการฝึกหัดครู และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การติดตามผลการฝึกหัดครู, (กรุงเทพมหานคร : เอราวันการพิมพ์, 2519), หน้า 33-35.

4. เปรียบเทียบระดับความสำคัญของวิชาต่าง ๆ โดยเรียงลำดับจากวิชาที่มีประโยชน์มากไปหาวิชาที่มีประโยชน์น้อย เป็นดังนี้

หมวดวิชาสามัญ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา
วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ

หมวดวิชาพิเศษ คือ พละนามัย เกษตรกรรมศิลป์ ศิลปศึกษา
หัตถศึกษา คหกรรมศาสตร์ ดนตรี
นาฏศิลป์ ดุกลีลา อนุภาษา
บรรณารักษศาสตร์

หมวดการศึกษา คือ จิตวิทยาการศึกษา หลักการสอน พัฒนาการ-
เด็ก หลักการศึกษา วิธีสอนภาษาไทย
วิธีสอนคณิตศาสตร์ วิธีสอนสังคมศึกษา
วิธีสอนวิทยาศาสตร์ การฝึกสอน และ
วิธีสอนภาษาอังกฤษ

ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิชาการต่อครูประจำการ

การส่งเสริมทางวิชาการต่อครูประจำการจากผลการวิจัยปรากฏว่า การส่งเสริมทางวิชาการต่อครูประจำการมีแนวปฏิบัติอย่างเดียวกันทั้งจังหวัดที่มีวิทยาลัยครูและจังหวัดที่ไม่มีวิทยาลัยครู คือ การส่งเสริมวิชาการโดยส่งครูเข้ารับการอบรมโดยไม่ออกค่าใช้จ่ายให้เป็นส่วนใหญ่ วิธีรองลงมาได้แก่ การจัดหาวารสารทางวิชาการมาไว้ในห้องสมุด ส่วนความต้องการของครูประจำการของครูทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาและประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ระบุไว้ 3 ประการ คือ จัดหาวัสดุ หนังสือ และอุปกรณ์การสอนให้เพียงพอ การอบรมวิชาการใหม่ ๆ ให้ครูประจำการและให้โอกาสศึกษาต่อหมุนเวียนกัน

ผลการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะ ของครูที่ดี ทั้งของนักศึกษาชาวไทย และชาวต่างประเทศ สรุปให้อยู่ในหมวดต่าง ๆ ได้ 4 หมวด ดังนี้



หมวด ก. ความรู้ของครู (ความรู้วิชาสามัญและความรู้วิชาครู) ครูที่ดีควรมี
ความรู้ดังนี้

มีความรู้ที่ วิชาพื้นฐานและวิชาชีพเป็นอย่างดี วิชาและเหตุการณ์ประจำวัน
มีความรู้วิชาที่สอนอย่างถ่องแท้ มีความรู้ที่จะสอนวิชาอื่น ๆ ใคหลายวิชา รู้และเข้าใจใช้
หลักสูตร วิชาจิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก จิตวิทยาทั่วไป วิชาวิธีผลิและ
ใช้อุปกรณ์การสอน วิชาวิธีการสอนแบบต่าง ๆ วิชาระเบียบการวัดผล และหลักการวัดผล
สามารถใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ ได้ รู้หลักการแนะนำแนวปฏิบัติของครูและนักเรียน สามารถ
แนะนำค่านิยมปฏิบัติของครูและนักเรียน เป็นที่ปรึกษาให้ความรู้แก่สังคมได้ และรู้ระเบียบราชการ
เป็นอย่างดี

หมวด ข. ทักษะในการสอนของครู ครูที่ดีควรมีทักษะในการสอนดังนี้

มีการวางแผนการสอน บันทึกการสอนล่วงหน้าทุกครั้ง มีวิธีการสอนที่
เข้าใจง่าย ใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี สอนให้เด็กเจริญงอกงามตามความมุ่งหมายของหลักสูตร
สอนใคหลายวิชาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้หลักจิตวิทยาในการสอน ทบทวนความรู้นักเรียน
ก่อนสอน สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จำชื่อนักเรียนที่สอนได้แม่นยำ และ
รู้พื้นฐานทางครอบครัวของเด็ก ฐานะของเด็ก ใช้อุปกรณ์การสอนใคเหมาะสมกับลักษณะ
วิชาและสภาพการเรียนการสอน กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักคนควา เปิดโอกาสใค
นักเรียนคิดอย่างอิสระอย่างมีเหตุผล สื่อความหมายใคใคทั้งการพูดและการเขียนภายใต้
อธิบายใคแจ่มแจ้ง ชัดเจน ตอบปัญหาให้นักเรียนใคกระจาง ใคการบ้านสม่ำเสมอพอเหมาะ
และวัดผลการเรียนการสอนใคถูกต้องตามหลักวิชา

หมวด ค. ทศนคติของครู ครูที่ดีควรมีทศนคติต่าง ๆ ดังนี้

รักและศรัทธาในอาชีพครู รักการสอน เข้มแข็ง อดทน ซื่อสัตย์สุจริต
ประหยัด รอบคอบ มีเหตุผล อารมณ์ดี ราเริงเสมอ มีอารมณ์ขัน ตรงเวลา รู้จักกาลเทศะ
มีระเบียบ เสียสละ สุภาพ กล้าหาญ มองโลกใคแง่ดี รักความเป็นมิตร รักความสามัคคี

เป็นประชาธิปไตย ให้เกียรติและไม่ดูถูกผู้อื่น ยอมรับทั้งความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นอก-
เห็นใจนักเรียนและผู้อื่น มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ชยันและกระตือรือร้นในการทำงาน ใฝ่หา
ความรู้ ศึกษาเพิ่มเติมและปรับปรุงตนเองเสมอ รักษาความลับได้ มีวัฒนธรรมและ
ศีลธรรมดี

หมวด ง. หน้าที่และงานของครู ครูที่ควรมีความสามารถทำงานในหน้าที่
ครูดังนี้

บัญชีเรียกชื่อ สมุคประจำชั้นและทะเบียนประวัตินักเรียน สมุครายงาน
ประจำตัวนักเรียน ทำรายงานผลการเรียน จัดชั้นเรียนใหม่มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียน
น่ายุ สะอาดเรียบร้อย เก็บสิ่งของเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้เป็นระเบียบเรียบร้อย
ถ่ายทอดการใช้ ปกครองนักเรียนและความคุมชั้นเรียนได้เรียบร้อยตามหลักการของประชา-
ธิปไตย ดูแลความปลอดภัยของนักเรียน อบรมสั่งสอนนักเรียน ตรวจสอบสุขภาพของนักเรียน
ทุกเช้า ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเมื่อเจ็บป่วย สอดคล้องคุณแลทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน
และนักเรียนตลอดจนเพื่อนร่วมงาน ทำงานธุรการของโรงเรียน ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ
ของโรงเรียน ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้นบังคับบัญชา ทำงานร่วมกับเพื่อนรวม-
งาน คนงานและผู้อื่นได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย